

gemeente : Mook en Middelaar
postcode + plaats : 6585 CA Mook
straat + huisnr. : Maasstaette 1-28
kadastrale aanduiding : MOO00-A-6272

oorspr. functie : Kweekschool Maria Immaculata als onderdeel van klooster
huidige functie : Appartementen
bouwjaar : 1922-1923 / 1997
architect : onbekend
bouwstijl : Rationalisme met neogotische details

beschrijver : Ir. H.M.C.G. Bos
datum beschr. : 04-05-2023
datum foto's : 05-04-2023
datum foto's : Van Kruppeveld, F.G.M.M (1973). *Mook en Middelaar in oude ansichtkaarten deel 1 en deel 2*. Zaltbommel: Europese Bibliotheek.

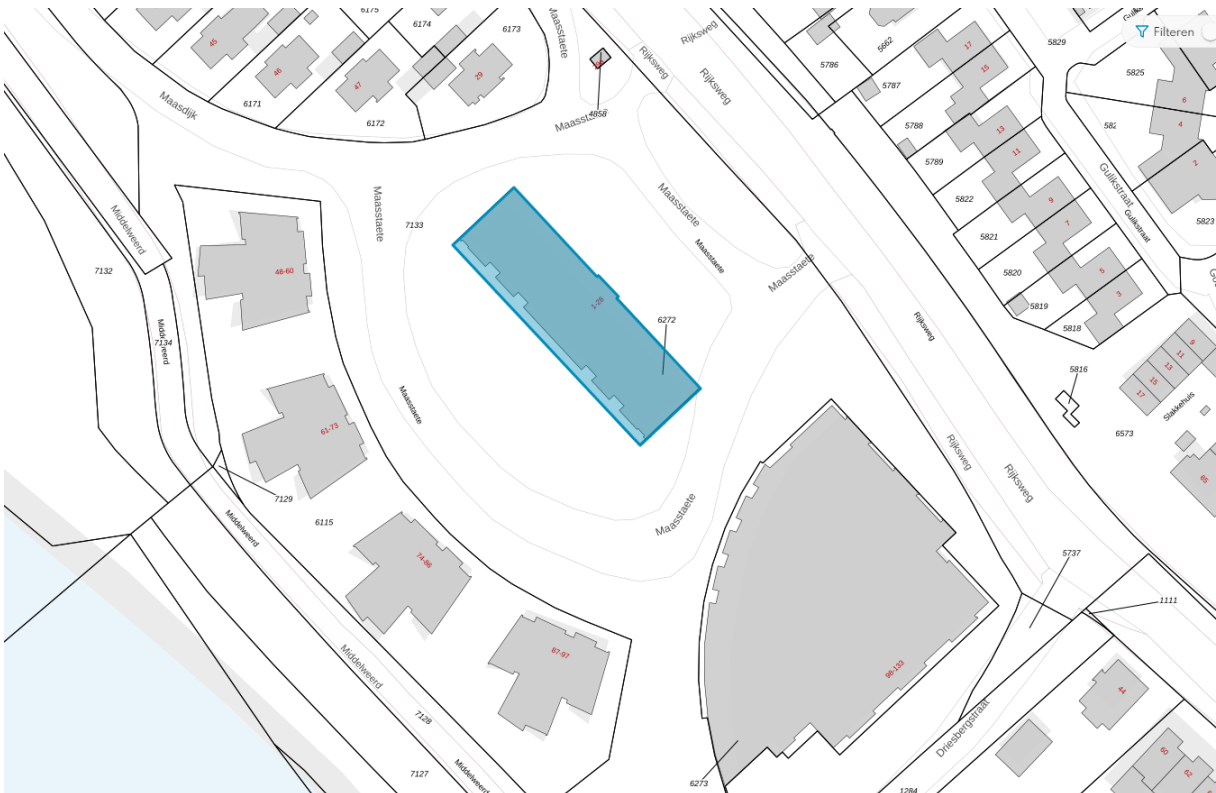
DBNL (Digitale bibliotheek voor de Nederlandse Letteren)
https://www.dbnl.org/tekst/sten009monu08_01/sten009monu08_01_0105.php

Historie Molenhoek <https://www.historiemolenhoek.nl/van-roskam-tot-maasstaete/>

Locatie voormalig klooster. Bron: StreetSmart

Kadastrale aanduiding MOO00-A-6272. Bron: KadastraleKaart.com

Typering

De VOORMALIGE KWEESCHOOL als onderdeel van een KLOOSTER in Mook is gebouwd in 1922/1923 in de stijl van het Rationalisme met Neogotische details.

Inleiding

Op verzoek van de gemeente Mook en Middelaar heeft het Gelders Genootschap een onderzoek ingesteld naar de monumentale waarden van het pand aan de Maasstaette 1-28 te Mook. Bij de beoordeling staat de vraag centraal of en welke cultuurhistorische waarden het pand bevat.

Historie en ligging

De eerste zusters Franciscanessen van Heythuysen stichtten in 1847 klooster Maria, gelegen aan de Maas in Mook. Zij richtten ook een kostschool/pensionaat voor jonge vrouwen op uit Nederland en over de grenzen. Naast het pensionaat werd een school voor gewoon lager onderwijs en een bewaarschool voor de jeugd van Mook opgericht. In 1911 werd het pensionaat St. Marie naar Heythuyzen verplaatst. In 1922/1923 werd het kloostercomplex uitgebreid met de bouw van een kweekschool, Maria Immaculata genaamd. De kweekschool (rijkskweekschool voor onderwijzers) was een Nederlandse opleiding tot onderwijzer aan een lagere school. In 1926 heeft het kloostercomplex veel te lijden gehad door watersnood. Deze watersnood was in termen van schade een van de meest catastrofale overstromingen van de 20^e eeuw in de Maasvallei. In 1944 liep het complex ernstige schade op door een Duitse tegenaanval tegen de Amerikanen op 20 september. Het klooster en de kweekschool werden beschoten en vatten vlam. Na herstel van de oorlogsschade stichtten de paters Passionisten er in 1948 een seminarie met middelbaar onderwijs, St. Paulus van het Kruis, dat later Gabriëlcollege werd genoemd. Tussen 1977 en 1993 was het complex een schippersinternaat en opleidingsschool voor de Rijn- en Binnenvaart en Kustvaart van de Stichting Koninklijk Onderwijsfonds voor de Scheepvaart. In 1997 werd het complex gesloopt met uitzondering van de voorgevel en zijgevels van de kweekschool. Er zijn woningen en appartementen gebouwd en het geheel heet nu Maasstaette.

Het kloostercomplex lag tussen de Maas en de Rijksweg waar vroeger de stroomtram naar Nijmegen liep. Er was een veerpont naar Katwijk dat zich aan de overzijde van de Maas bevindt. De eerste bebouwing lag tegen de Maas. Uitbreidingen van de bebouwing vonden vooral in noordoostelijke richting plaats, richting de Rijksweg. De kweekschool is met de voorgevel gericht naar de Rijksweg. Het kloostercomplex bestond tijdens de verkoop van de zusters Franciscanessen aan de paters Passionisten uit een klooster met bijgebouwen, kloostertuin, bouwland en weiland, samen ruim 5 hectare groot. De bebouwing tussen het bouwdeel van de voormalige kweekschool en de Maas is in de loop der tijd verdwenen en in de jaren 90 zijn er een aantal woontorens (6 bouwlagen) geplaatst. Rondom de voormalige kweekschool ligt een gazon met bomen en parkeerplaatsen. Aan de Rijksweg is het terrein afgebakend door middel van een (vermoedelijk later gebouwd) bakstenen tuinmuurtje met stalen railing.

Karakteristiek voormalige kweekschool

Plattegrond en opbouw

Het huidige pand heeft een rechthoekige plattegrond en bestaat uit twee bouwlagen met kap. Het dak bestaat uit een afgeknot schilddak, waarvan het hellende gedeelte voorzien is van gesmoorde tuile-du-nord-pannen en het platte deel voorzien van bitumen en een lichtstraat.

De gevels zijn uitgevoerd in baksteen. De voor- en zijgevels zijn nagenoeg geheel origineel (deels gerestaureerd na WOII). De achtergevel is volledig nieuw aangebracht tijdens de renovatie van 1997. De voor- en zijgevels zijn uitgevoerd in rood-bruine baksteen in kruisverband met een gesneden voeg. De nieuwe achtergevel is uitgevoerd in een rood-bruine baksteen in wildverband met een platvol gladde voeg en heeft terugliggende vlakken uitgevoerd in houten delen.

Voorgevel/noordoostgevel

De voorgevel bevat tien traveeën. De risaliserende ingangspartij, uitgevoerd als topgevel, is niet exact in het midden van de gevel gelegen, deze bevindt zich vanuit het midden iets naar links.

De entree bestaat uit een houten kozijn voorzien van houten dubbele deur, twee zijlichten met een invulling van glas-in-lood en een bovenlicht met glas-in-lood waarin de naam *Maasstaette* is opgenomen. Het houten kozijn is aan de bovenzijde afgesloten middels een bakstenen halfcirkelboog met een invulling van een stenen raam met tracering met glas-in-lood. In het midden bevindt zich een vierpas met aan beide zijden een tweesluit. Boven de entree bevindt zich op de eerste verdieping een groot venster met vier tweeruits ramen en vier bovenlichten. Het raam wordt aan de bovenzijde afgesloten middels een segmentboog met een vulling van baksteen. Ter hoogte van de kap bevinden zich vijf halfcirkelbogen waarvan de middelste een Mariabeeld bevat en de overige halfcirkelbogen voorzien zijn van een venster met raam. De topgevel bevat twee stenen schouderstukken en op de top staat een stenen kruis. De lekdorpels onder de vensters zijn uitgevoerd in natuursteen. Het kozijn met de deuren is blank gelakt, de overige kozijnen in het pand zijn wit geschilderd. In de gevel bevindt zich rechts van de entree een gevelsteen met de tekst *EERSTE STEEN GELEGD 8 DECEMBER 1922*, boven de entree een gevelsteen met tekst *R.K. KWEEKSCHOOL MARIA IMMACULATA* en twee gevelstenen tussen de eerste verdieping en de kap voorzien van de teksten *ANNO* en *1923*.

Links van het travee met de ingangspartij bevinden zich vier traveeën van twee vensters breed en één travee van één venster breed. Rechts van de ingangspartij bevinden zich één travee van één venster breed, twee traveeën van twee vensters breed en één travee van drie vensters breed. De identieke vensters op de begane grond en eerste verdieping zijn voorzien van twee vierruits ramen en twee tweeruits bovenlichten. De natuurstenen lekdorpels op de begane grond zijn iets forser uitgevoerd dan op de eerste verdieping. Daarnaast is de beëindiging aan de bovenzijde van het venster op de begane grond rijker gedecoreerd met een halfcirkelboog dan de beëindiging op de eerste verdieping met een segmentboog. Alle bogen boven de kozijnen zijn opgevuld met metselwerk in kruisverband waarbij de kopse stenen uitsteken. Tussen de vensters op de begane grond en eerste verdieping bevindt zich een verbijzondering in het metselwerk van gemetselde vierkanten, staande op hun punt. De risalieten en het metselwerk onder de daklijst zijn beëindigd met vertand metselwerk. Boven elk risaliet bevindt zich een dakkapel in de kap. De dakkapellen

zijn eenvoudig vormgegeven en voorzien van twee vierruits ramen. De bovenzijde van de dakkapellen is licht getoogd en voorzien van een gedetailleerde dakrand en zinken kraal. De wangen bestaan uit een donker geschilderde plaat. Het hellend dak van het gehele pand is voorzien van gesmoorde tuile-du-nord-pannen.

Linker zijgevel

De linker zijgevel bevat drie traveeën. Het middelste travee bevat een blank gelakte dubbele deur met bovenvenster voorzien van glas-in-lood. Deze deur heeft oorspronkelijk iets terugliggend in een portaaltje gezeten en is waarschijnlijk tijdens de renovatie van 1997 in de gevel geplaatst. Voor een goede aansluiting tussen de bestaande gevelopening en het kozijn is er binnen de halfcirkelboog een extra metselwerkboog aangebracht. Op de eerste verdieping bevindt zich een venster met twee vierruits ramen en twee tweeruits bovenlichten. Het linker travee bevat geheel links op de begane grond en eerste verdieping een met baksteen dichtgezette gevelopening. Rechts zijn de gevelopeningen voorzien van kozijnen identiek aan de voorgevel. Het rechtertravee is voorzien van twee vensters op de begane grond en twee vensters op de eerste verdieping, identiek uitgevoerd als de vensters met kozijnen in de voorgevel. Het metselwerk komt overeen met de uitvoering in de voorgevel. Het hellend dak bevat een forse dakkapel voorzien van tien vierruits ramen. De dakkapel is aan de bovenzijde afgesloten door een horizontaal doorlopende geprofileerde daklijst met zinken kraal.

Rechter zijgevel

De rechter zijgevel is niet verdeeld in traveeën. In het midden bevindt zich een dubbele deur voorzien van een vierruits bovenlicht. Deze gevelopening wordt afgesloten door een segmentboog. Boven de deur bevindt zich op de eerste verdieping een venster met twee vierruits ramen en twee tweeruits bovenlichten. Links van de deur bevinden zich twee vensters op de begane grond en twee vensters op de eerste verdieping, identiek uitgevoerd als de vensters met kozijnen in de voorgevel. Ook direct rechts van de deur zijn de gevelopeningen op de begane grond en eerste verdieping voorzien van kozijnen identiek aan de voorgevel. Geheel rechts in de gevel zijn op de begane grond en eerste verdieping de gevelopeningen dichtgezet met baksteen. In het metselwerk zijn sporen van herstelwerkzaamheden zichtbaar. Het hellend dak bevat een forse dakkapel voorzien van tien vierruits ramen. De dakkapel is aan de bovenzijde afgesloten door een horizontale, geprofileerde daklijst met zinken kraal met in het midden ter plaatse van de twee middelste ramen een onderbreking met een verhoogde, licht getoogde afsluiting.

Achtergevel

In 1997 is een volledig nieuwe achtergevel opgetrokken. De kleur baksteen sluit aan de bij de kleur van de overige gevels. De invulling van de achtergevel is modern met verspringingen en balkons. De hoofdvorm van het hellend dak sluit aan op het dak van de overige gevels en is eveneens gedekt met gesmoorde tuile-du-nord pannen. De dakkapellen zijn soberder uitgevoerd dan de dakkapellen in de overige gevels, verder zijn er in het dak van de achtergevel loggia's aangebracht.

Interieur

Het oorspronkelijke interieur is volledig gesloopt, bij de sloop zijn alleen de voor- en zijgevels blijven staan. Het interieur en de achtergevel zijn vervangen door nieuwbouw in 1997. Deze nieuwbouw staat los van de historische buitengevels. De ruimte tussen de oorspronkelijke buitengevels en de nieuwbouw is in gebruik als verkeersruimte. Alle ramen in de voor- en zijgevels zijn voorzien van enkel glas. De buitengevels zijn aan de nieuwbouw verankerd middels een staalconstructie. De raamkozijnen in de voor- en zijgevels zijn aan de binnenzijde afgewerkt met een houten raamlat en aan de onderzijde voorzien van een natuurstenen vensterbank. De binnenzijde van de buitengevels zijn gestuct. De kapconstructie is in 1997 volledig vernieuwd. Opvallend is dat de forse dakkapellen in de zijgevels aan de binnenzijde zijn dichtgezet met houten beplating.

Algemeen historische criteria

De monumentale en historische waarde zijn vooral gelegen in de voor- en zijgevels en de dakvorm van het pand. Hierop zijn de onderstaande criteria geënt.

De voor- en zijgevels en dakvorm van het pand zijn van belang als voorbeeld van een onderdeel van een kloostercomplex. Het is in het bijzonder van belang voor Mook als overgebleven onderdeel van de voormalige kweekschool, onderdeel van klooster Maria.

Stedenbouwkundige waarden

De hoofdvorm welke bepaald is door de voor- en zijgevels en de dakvorm van het pand is van belang, evenals de historisch-ruimtelijke relatie met de Maas en de Rijksweg met vroegere stoomtramverbinding naar Nijmegen. Van belang is de open buitenruimte aan de voorzijde van het pand, afgescheiden door een tuinmuurtje met railing.

Architectuurhistorisch waarden

De voor- en zijgevels en dakvorm van het pand zijn van belang als goed bewaard en gaaf voorbeeld binnen een kloostercomplex uit de bouwperiode van de jaren 20 van de 20ste eeuw in Mook. In de architectuur is het religieuze karakter goed herkenbaar in de vormgeving en het materiaalgebruik van het exterieur, onder andere de ingangspartij met gevelstenen voorzien van tekst, Mariabeeld en glas-in-lood.

Bouwhistorische waarden

De voor- en zijgevels en dakvorm van het pand zijn van belang vanwege de gaaf gebleven structuur en het materiaalgebruik. Ondanks kleine wijzigingen, zoals het naar buiten plaatsen van de linker zij-ingang en het dichtzetten van twee raamopeningen in beide zijgevels, is de originele opzet nog volledig gehandhaafd.

Gebruikshistorische waarden

De voor- en zijgevels van het pand zijn van belang vanwege de historische functie en gebruik als kweekschool en de enige restanten van het in 1847 door de Franciscanenessen van Heythuysen gestichtte klooster Maria.

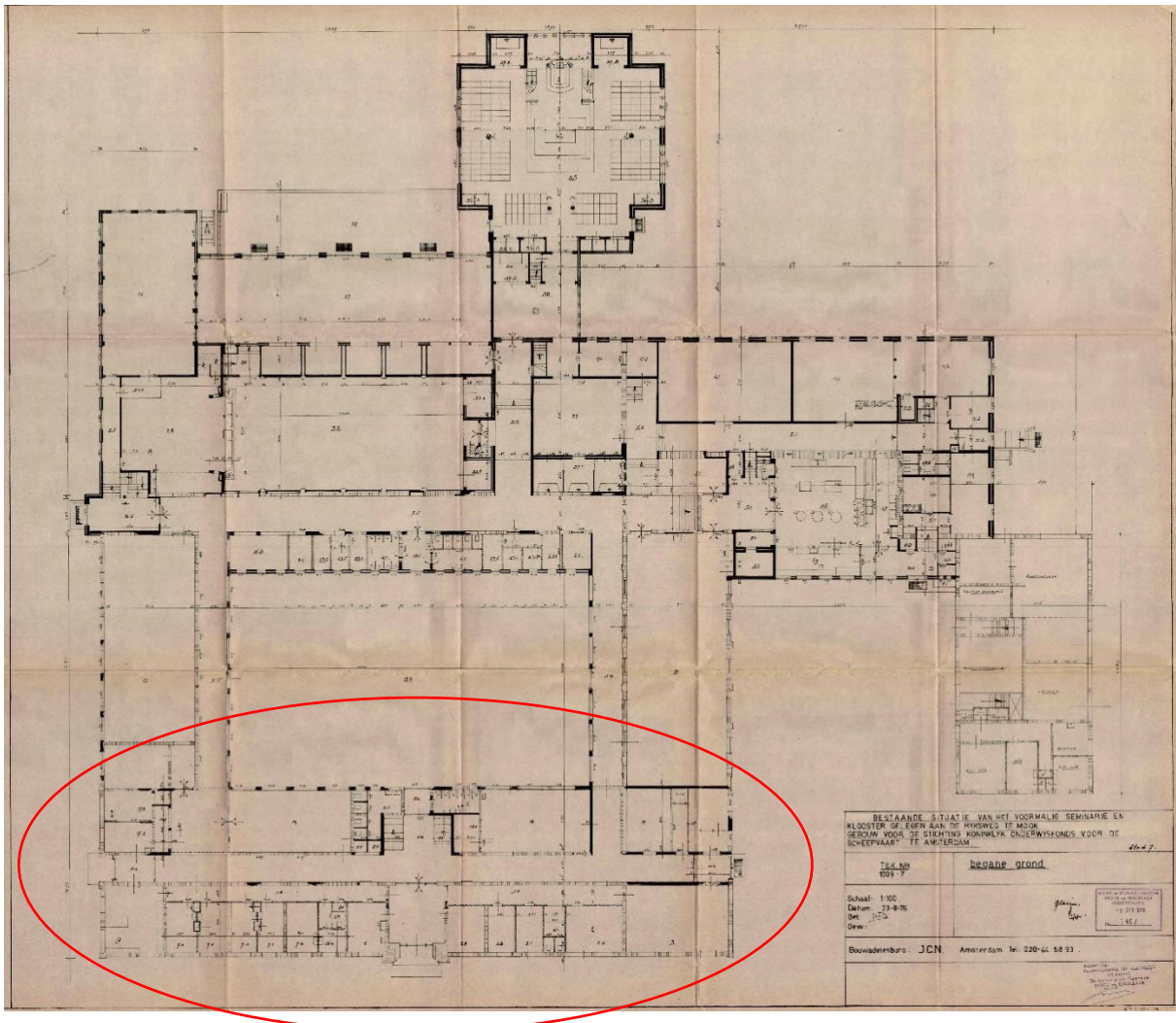
Conclusie en aanbeveling

Op grond van bovenstaande wordt geconcludeerd dat de voor- en zijgevels en dakvorm van het pand en het muurtje aan de voorzijde van het terrein vanwege van de aanwezige waarden (algemeen historische, stedenbouwkundige, architectuurhistorische, bouwhistorische en gebruikshistorische) in aanmerking komen voor bescherming middels een plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst van de gemeente Mook en Middelaar. Het pand is een goed beschermenswaardig voorbeeld van een kweekschool welke onderdeel uitmaakte van een kloostercomplex.

Gelet op het bovenstaande is het advies, na afweging van bovengenoemde monumentenaspecten, om voor de voor- en zijgevels, dakvorm van de voormalige kweekschool en het tuinmuurtje met railing als onderdeel van klooster Maria een procedure voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst op te starten. Deze waardestelling kan daarvoor met enkele aanpassingen omgezet worden naar een redengevende beschrijving.

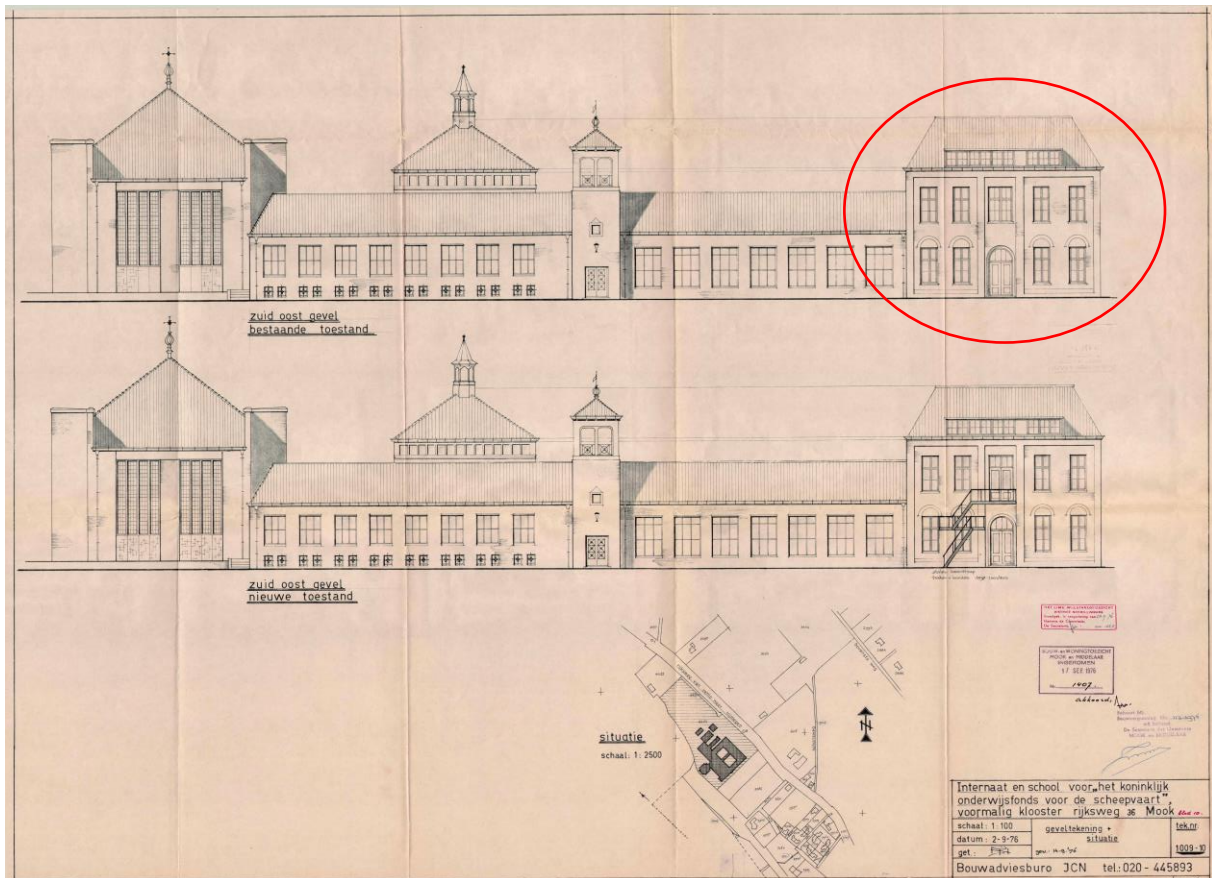
Afbeeldingen

Bouwtekeningen

Plattegrond begane grond 1976

Bouwtekeningen

Linker zijgevel 1976

Archiefbeelden

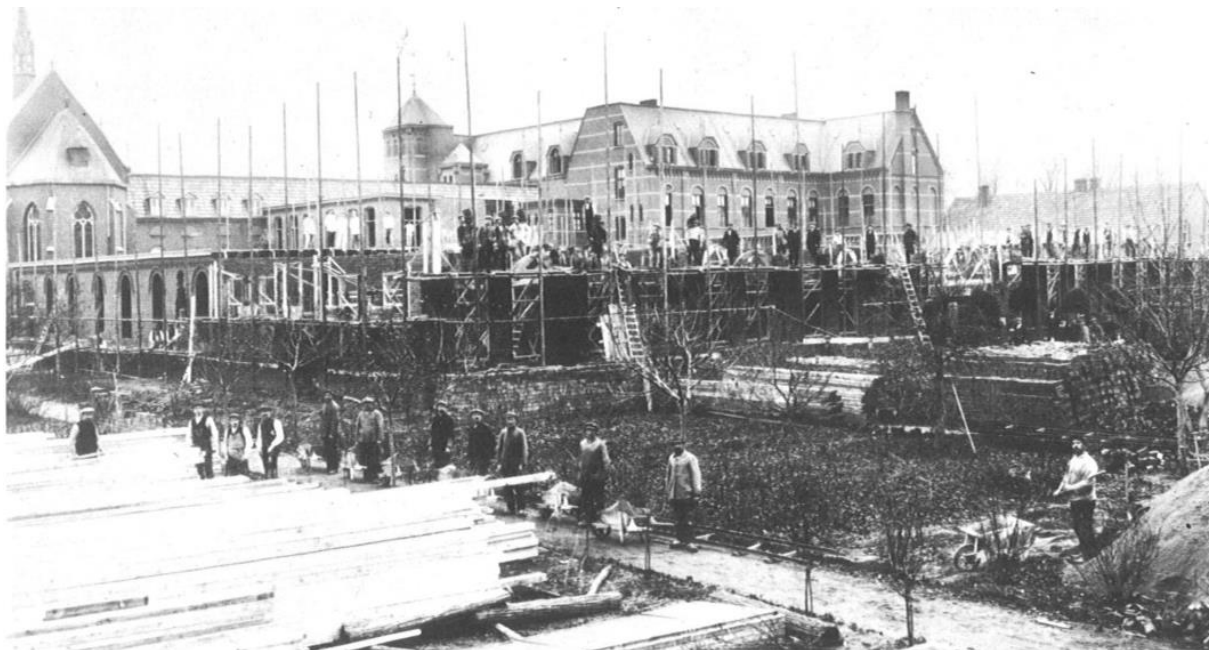

Foto tijdens de bouw van de kweekschool (1922). Bron: Mook en Middelaar in oude ansichten deel 1 en deel 2

Foto voorgevel kweekschool. Bron: Historie Molenhoek

Archiefbeelden

Foto voormalig trappenhuis kweekschool (1930-1935). Bron: Regionaal Archief Nijmegen

Foto voormalig leslokaal kweekschool. Bron: Historie Molenhoek.

Foto voormalig leslokaal KOFs Rijn en Binnenvaartschool. Bron: Historie Molenhoek.

Exterieur voormalige kweekschool

Linker zijgevel en voorgevel

Rechter zijgevel en achtergevel

Exterieur voormalige kweekschool

Rechter zijgevel met herstelsporen in metselwerk

Ingangspartij voorgevel

Detail baksteengebruik linker zijgevel

Interieur voormalige kweekschool

Verbinding linker zijgevel met nieuwbouw

Verbinding rechter zijgevel met nieuwbouw

Verbinding voorgevel met nieuwbouw

Afwerking ramkozijn binnenzijde

Terrein

Tuinmuurtje met railing aan de voorzijde van het terrein